

Kenmerkende diersoorten van de duinen, 1990-2012

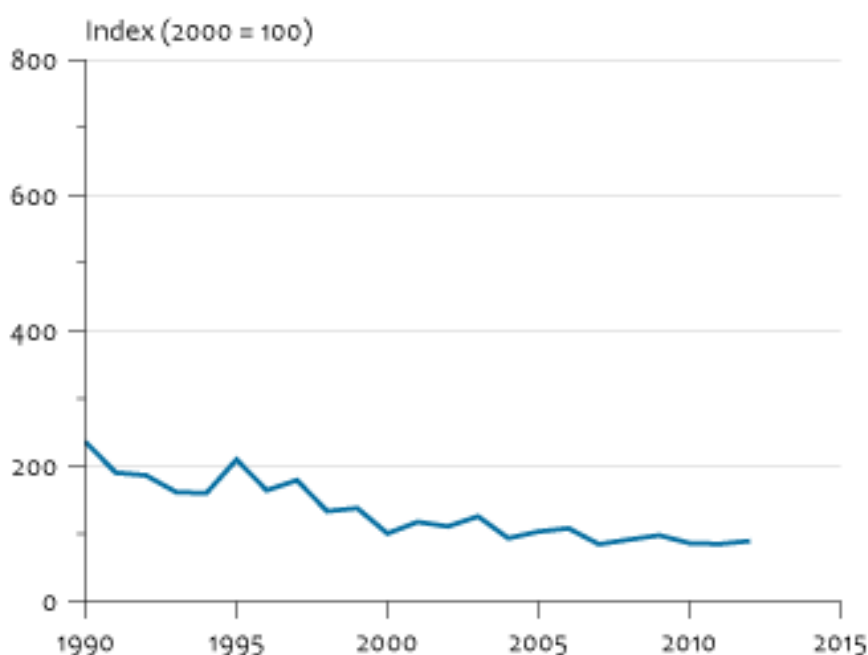
Indicator | 1 oktober 2013

U bekijkt op dit moment een archiefversie van deze indicator. De actuele indicatorversie met recentere gegevens kunt u via deze [link](#) [1] bekijken.

Veel kenmerkende broedvogels, libellen en dagvlinders van de duinen gaan de laatste tijd achteruit, terwijl de zandhagedis juist vooruit gaat. De populatie van de rugstreepdors blijft min of meer stabiel.

[figuurgroep]

Karakteristieke vogels, reptielen, amfibieën, dagvlinders en libellen van duinen

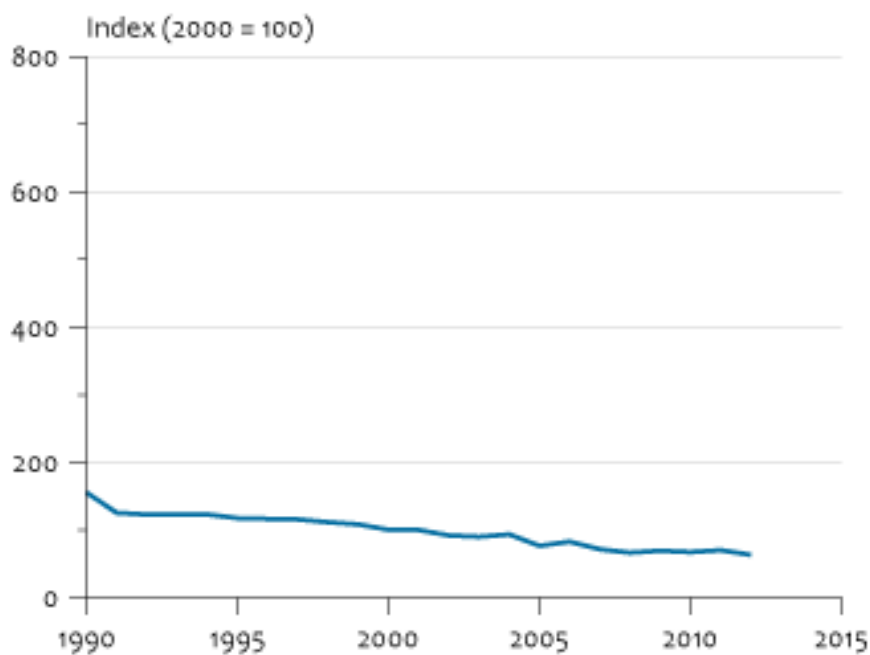

Bron: NEM (Sovon, Vlinderstichting, RAVON, CBS).

CBS/sep13
www.clo.nl/nlt12312

- [Download figuur](#) [2]
- [Download data \(xls\)](#) [3]

Karakteristieke vogels van duinen

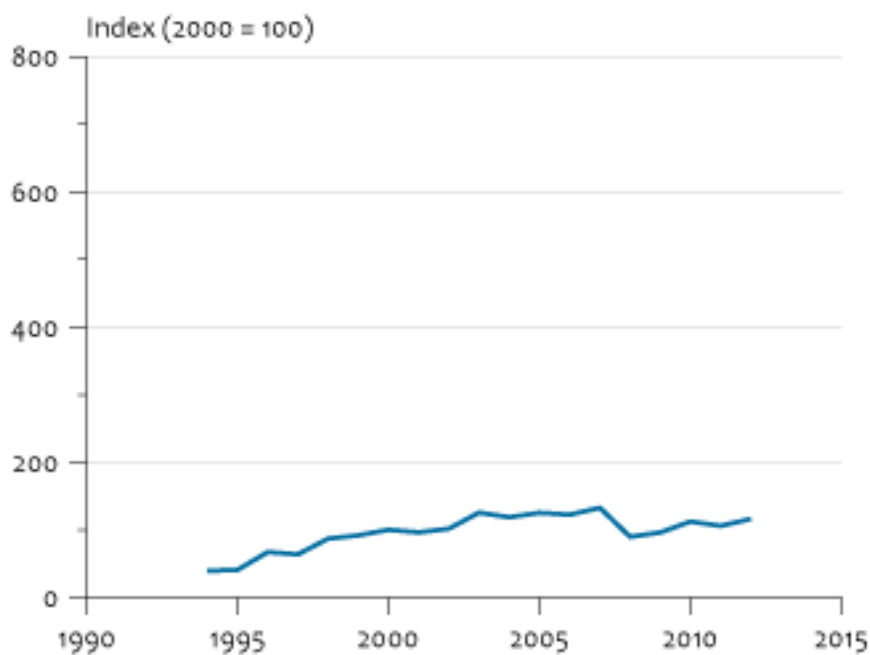

Bron: NEM (SOVON, CBS).

CBS/sep13
www.clo.nl/nlt12312

- [Download figuur](#) [4]
- [Download data \(xls\)](#) [5]

Karakteristieke reptielen van duinen

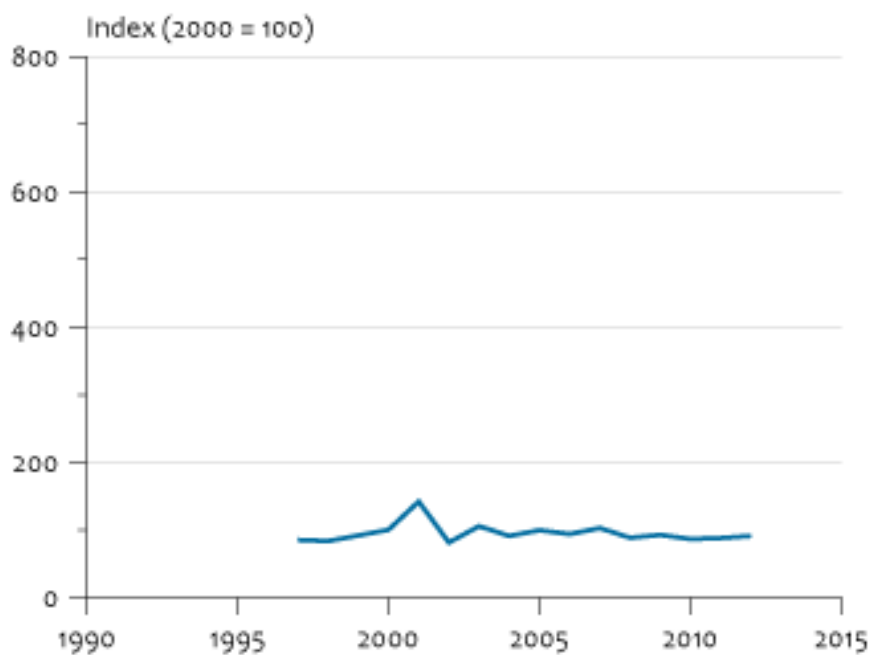

Bron: NEM (RAVON, CBS).

CBS/sep13
www.clo.nl/nlt12312

- [Download figuur](#) [6]
- [Download data \(xls\)](#) [7]

Karakteristieke amfibieën van duinen

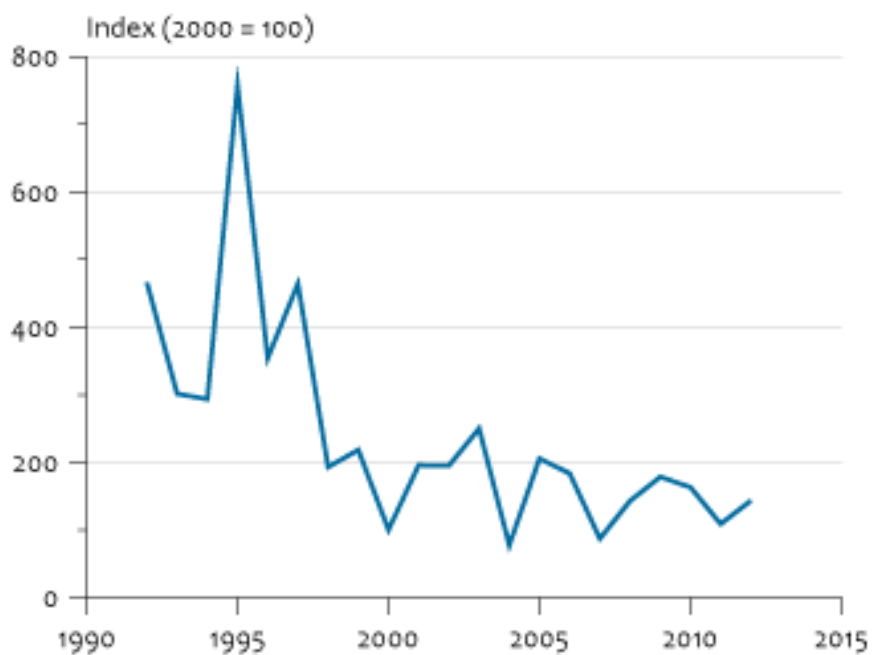

Bron: NEM (RAVON, CBS).

CBS/aug13
www.clo.nl/nlt12312

- [Download figuur](#) [8]
- [Download data \(xls\)](#) [9]

Karakteristieke dagvlinders van duinen

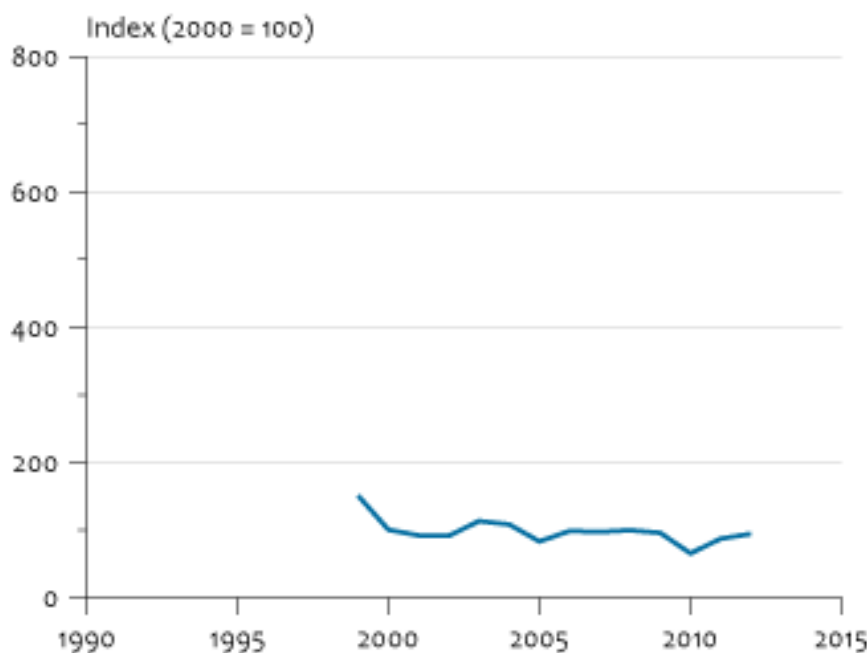

Bron: NEM (Vlinderstichting, CBS).

CBS/sep13
www.clo.nl/nlt12312

- [Download figuur](#) [10]
- [Download data \(xls\)](#) [11]

Karakteristieke libellen van duinen

Bron: NEM (Vlinderstichting, CBS).

CBS/sep13
www.clo.nl/nl112312

- [Download figuur](#) [12]
- [Download data \(xls\)](#) [13]

[/figuurgroep]

Ontwikkeling broedvogels

Veel vogelsoorten, waaronder vooral soorten van open duinen, zijn sinds 1990 achteruitgegaan. De vogelstand verandert onder meer door de toenemende verstruiking van de duinen en het verschijnen van de havik.

- [indicator=nl1102]

Ontwikkeling reptielen en amfibieën

De zandhagedis is de enige reptielensoort in grote delen van de duinen. Alleen hier en daar komen ook levendbarende hagedissen en hazelwormen voor. De zandhagedis neemt toe sinds 1994. Deze soort tolereert enige mate van verstruiking goed en verdwijnt pas bij verder gaande vergrassing en verstruiking. De warme zomers van de laatste jaren zijn gunstig voor deze soort.

De rugstreeppad is een pionierssoort die vooral voorkomt op kale plekken in het duin in de nabijheid van water. De soort blijft de laatste jaren min of meer stabiel.

Ontwikkeling dagvlinders

Veel dagvlinders komen in 1992 minder voor dan halverwege de vorige eeuw en een aantal soorten gaat ook na 1992 nog achteruit. De meeste dagvlinders komen vooral in de droge duinen voor; vlinders van vochtige duinvalleien zijn al lang geleden vrijwel verdwenen. In de droge duinen verdwijnen de voor vlinders belangrijke duingraslanden door de toename van hoge grassen en struiken.

Ontwikkeling libellen

Als geheel gaat de groep van libellen in de duinen sinds 1999 achteruit. De trend van drie soorten is nog onzeker en één soort, de paardenbijter vertoont een sterke achteruitgang. De larven van libellen komen alleen in zoetwater voor. Daarom zijn libellen in het duin gebonden aan de vochtige delen van het duin waar voldoende zoetwater is voor de voltooiing van de levenscyclus.

Referenties

- Boele, A., J. van Bruggen, A.J. van Dijk, F. Hustings, J.W. Vergeer, L. Ballering en C.L. Plate (2013). Broedvogels in Nederland in 2011. SOVON-monitoringrapport 2013/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Dijk, A.J. van, M.J.T. van der Weide, S. Deuzeman, L. Dijkzen, D. Zoetebier en C. Plate (2002). Kolonievogels en zeldzame broedvogels in Nederland in 2000 en 2001. SOVON-monitoringrapport 2002/03. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Sierdsema, H. en D. Bonte (2002). Duinstruwelen en samenstelling broedvogelbevolking: meer vogels, minder kwaliteit. De Levende Natuur, 103 (3):89-93.
- Swaay, C.A.M. van, K. Veling, T. Termaat, K. Huskens en C.L. Plate (2013). Vlinders en libellen geteld: jaarverslag 2012. Rapport VS2013.003. De Vlinderstichting, Wageningen en Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag.
- Zuiderwijk, A. (red.) (2003). Het meetnet reptielen in 2002. Nieuwsbrief Meetnet Reptielen nr.26. RAVON Werkgroep monitoring. Amsterdam.

Relevante informatie

- [Netwerk Ecologische Monitoring](#) [14]
- [Methode indexcijfers \(TRIM\)](#) [15]
- [Zandhagedis: informatie ten behoeve van natuurwetgeving \(min LNV\)](#) [16]
- [SOVON](#) [17]
- [RAVON](#) [18]
- [De Vlinderstichting](#) [19]

Technische toelichting

Naam van het gegeven

Broedvogels, dagvlinders en zandhagedis in de duinen

Omschrijving

Ontwikkeling populaties van broedvogels, dagvlinders en zandhagedis in de duinen

Verantwoordelijk instituut

Centraal Bureau voor de Statistiek

Berekeningswijze

De gecombineerde Soortgroep Trend Index (STI) betreft de meetkundige gemiddelde index voor de duinen karakteristieke soorten broedvogels, amfibieën, reptielen, dagvlinders en libellen. De gegevens zijn ontleend aan de landelijke meetnetten voor broedvogels, dagvlinders, reptielen, amfibieën en libellen van het Netwerk Ecologische Monitoring.

Basistabel

De index van de betrokken soorten met hun trend staan onder het tabblad afzonderlijke soorten onder Download figuurdata.

Geografisch verdeling

Duinen

Verschijningsfrequentie

jaarlijks

Achtergrondliteratuur

Boele, A., J. van Bruggen, A.J. van Dijk, F. Hustings, J.W. Vergeer, L. Ballering en C.L. Plate (2013). Broedvogels in Nederland in 2011. SOVON-monitoringrapport 2013/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Swaay, C.A.M. van, K. Veling, T. Termaat, K. Huskens en C.L. Plate (2013). Vlinders en libellen geteld: jaarverslag 2012. Rapport VS2013.003. De Vlinderstichting, Wageningen en Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag.

Zuiderwijk, A. (red.) (2003). Het meetnet reptielen in 2002. Nieuwsbrief Meetnet Reptielen nr.26. RAVON Werkgroep monitoring. Amsterdam.

Betrouwbaarheids codering

B. Schatting gebaseerd op een groot aantal (zeer accurate) metingen, waarbij representativiteit van de gegevens vrijwel volledig is.

Referentie van deze webpagina

CBS, PBL, RIVM, WUR (2013). [Kenmerkende diersoorten van de duinen, 1990-2012](#) [20] (indicator

1123, versie 12 , 1 oktober 2013). www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.

Bron-URL:<https://www.clo.nl/indicatoren/nl112312>

Links

[1] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1123> [2]
https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1123_001g_clo_12_nl.png [3]
<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1123-001g-clo-12-nl.xls> [4]
https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1123_002g_clo_12_nl.png [5]
<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1123-002g-clo-12-nl.xls> [6]
https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1123_003g_clo_12_nl.png [7]
<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1123-003g-clo-12-nl.xls> [8]
https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1123_004g_clo_12_nl.png [9]
<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1123-004g-clo-12-nl.xls> [10]
https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1123_005g_clo_12_nl.png [11]
<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1123-005g-clo-12-nl.xls> [12]
https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1123_006g_clo_12_nl.png [13]
<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1123-006g-clo-12-nl.xls> [14] <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/natuur-milieu/methoden/dataverzameling/overige-dataverzameling/netwerk-ecologische-monitoring.htm> [15] <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/natuur-milieu/methoden/trim/default.htm> [16] <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/hoofdpagina.aspx?subj=soorten&groep=4&id=59> [17] <http://www.sovon.nl/> [18] <http://www.ravon.nl/> [19] <http://www.vlinderstichting.nl/> [20] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl112312>